

ประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร
**Effectiveness of Migrant Workers Welfare Management
Policy in Samut Sakhon Province**

ศิราณี เมฆลอย

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Siranee Makloy

Western University, Thailand

E-mail: Snmm9899@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร และ3) เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ภาคผู้ทรงคุณวุฒิและแรงงานต่างด้าว รวมทั้งหมด 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาพรรณนาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบมีเหตุผลอ้างอิงทฤษฎีดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร มีผลมาจากปัญหาในการบริหารจัดการยังไม่มีรูปแบบหรือกลไกที่ชัดเจน พร้อมทั้งการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมตามแผนกิจกรรมที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายและสนับสนุนการดำเนินการบูรณาการร่วมกันทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างเต็มที่ 2) สภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครเป็นบทสะท้อนสะท้อน ปัญหาการเข้าถึงบริการสุขภาพของบุคคลในภาวะวิกฤต ได้แก่ 2.1) ประกันสังคม 2.2) ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว 2.3) ประกันสุขภาพคนต่างด้าว และ 2.4) ประกันสุขภาพบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครอย่างเหมาะสมและสามารถเข้าถึงได้ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นส่งผลโดยรวมถึงภาพลักษณ์ของประเทศ ในการยกระดับความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับของสากลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการลงทุนในระยะยาว จึงทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนมีค้ำ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ประสิทธิผลนโยบาย; การจัดสวัสดิการ; แรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร.

* วันที่รับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 25 เมษายน 2567

Received: February 24, 2024; Revised: April 21, 2024; Accepted: April 25, 2024

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study effectiveness of migrant workers welfare management policy in Samut Sakhon province; 2) examine conditions and problems of migrant workers welfare management in Samut Sakhon province; and 3) suggest appropriate guidelines for the welfare policy for migrant workers in Samut Sakhon province. Qualitative research conducted by in-depth interviews with a group of 20 key informants, including government agencies, private sectors, experts and migrant workers by collecting data and then systematically describing it to draw conclusions, referring to theories and organizing the data. The research results find that: 1) the effectiveness of migrant workers welfare management policy in Samut Sakhon province results from problems in management have no clear form or mechanism, moreover, the operations are not covered according to the activity plan that will lead to policy drive and fully support integrated operations, both quantitative and qualitative; 2) Conditions and problems of migrant workers welfare management in Samut Sakhon province are a reflection of the problem of access to health services for individuals in a crisis that including 2.1) social security, 2.2) health insurance for migrant workers, 2.3) health insurance for alien workers, and 2.4) health insurance for individuals with status and rights problems; and 3) suggestion appropriate guidelines for migrant workers welfare management policy in Samut Sakhon province and accessible. In addition, promote a better quality of life, which results in the image of the country in raising the level of credibility and international acceptance in the country's economic development and long-term investment. As a result, Thailand will have stability, prosperity and sustainable development for the people.

Keywords: policy effectiveness; welfare management; migrant workers in Samut Sakhon province.

บทนำ

ในยุคปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความต้องการแรงงานในปริมาณที่สูง เพื่อนำไปใช้ในภาคเกษตรกรรมและงานในระดับล่างเนื่องจากความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคน และการผลิตกำลังคนของประเทศ ที่มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นจากจำนวนปริมาณของคนวัยทำงานในประเทศไทยได้ลดน้อยลง ทำให้แรงงานในระดับล่างของประเทศไทยขาดแคลนตลอดจนความมั่นคงในการประกอบอาชีพก็ลดน้อยลง (นิวัฒน์ รังสรัย, 2564) พร้อมทั้งการที่มีกำลังแรงงานในกลุ่มสูงอายุในอัตราที่สูงเป็นสาเหตุให้มีกำลังแรงงานไม่เพียงพอกับความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ขยายตัวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าแรงงานจากแรงงานต่างด้าวเพื่อนำมาใช้ทดแทน แรงงานไทยที่ขาดแคลนทำให้ต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกมิติ ดังนั้นภาครัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลด้านสาธารณสุขในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร (วิลาสิณี คีตพัฒนานนท์ และคณะ, 2561

จากสถานการณ์และปัญหาการเข้าถึงบริการสุขภาพของบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในประเทศไทย ในภาวะวิกฤต โดยคาดการณ์ว่ามีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ล้านคน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (กลุ่มที่ 1.) คนเข้าเมืองถูกกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย แรงงาน 3 สัญชาติ (เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา) (2,305,098 คน) แรงงานต่างชาติก่อนหน้านี้ (142,996 คน), ผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ/คนข้ามชาติอื่นๆ และนักท่องเที่ยว (กลุ่มที่ 2.) ชนกลุ่มน้อย ซึ่งประกอบด้วย ชนกลุ่มน้อยที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 6 และ 7 (168,705 คน), ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 0-89 (310,458 คน) และ 0-00 (59,533 คน) และผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่อาศัยถาวร (17,425 คน) และ(กลุ่มที่ 3). บุคคลที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย ประกอบด้วย ผู้ไม่มีเอกสารทางทะเบียน, คนไร้รัฐ (Stateless), ผู้ลี้ภัย, และเด็กติด G (74,511 คน) ฌีนาอร พิณสุตร, ฌักคอร ปุณยภาสสร และภทรี ฟรีสตัด, 2562) โดยที่ผ่านมารัฐไทยมีการจัดระบบหลักประกันสุขภาพของคนที่ไม่มีสัญชาติไทยดังนี้ (1) ประกันสังคม เป็นหลักประกันสุขภาพที่รัฐกำหนดให้แรงงานข้ามชาติก่อนหน้านี้ MoU ต้องเข้าสู่ระบบประกันสังคมระหว่างที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย (2) ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว เป็นหลักประกันทางสุขภาพที่รัฐกำหนดให้แรงงานข้ามชาติที่ไม่อยู่ในประกันสังคมและผู้ติดตามต้องซื้อประกันสุขภาพระหว่างที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย (3) ประกันสุขภาพคนต่างด้าว เป็นหลักประกันทางสุขภาพที่รัฐจัดให้คนข้ามชาติที่ไม่ใช่แรงงานข้ามชาติและผู้ติดตามสามารถซื้อประกันได้ระหว่างที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และ (4) ประกันสุขภาพบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเป็นหลักประกันสุขภาพที่รัฐจัดให้สำหรับกลุ่มชนกลุ่มน้อยและผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ศศิธร ตั้งสวัสดิ์, สารัช บุญไตรย์ และ วันทนา กลางบุรัมย์, 2563)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร” โดยปัญหาที่แรงงานข้ามชาติในไทยต้องเผชิญนั้น ไม่สามารถแก้ไขได้ที่ตัวบุคคลเพียงลำพัง แต่เป็นหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับของสากลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการลงทุนในระยะยาว จึงทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนมีค้ำ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ ตามขั้นตอนในการดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด โดยแบ่งเป็นออกเป็น 4 กลุ่ม โดยรวมมีทั้งหมด 20 คน โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1. หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานจัดการบริหารแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผู้แทนหน่วยงานละ 1 คน รวมจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2. หน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย บริษัทตัวแทนภาคอุตสาหกรรมการผลิต บริษัทตัวแทนภาคอุตสาหกรรมบริการ บริษัทตัวแทนจัดหาแรงงานต่างด้าว บริษัทตัวแทนการค้า (ค้าส่งและค้าปลีก) จากผู้แทนบริษัทละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3. ภาคผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ ผู้ทรงคุณวุฒิองค์การเอกชน และมูลนิธิ NGOs/ชุมชน จำนวน 2 คน จากผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิองค์กรละ 1 คน รวมจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4. แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี จำนวน จำนวน 2 คน

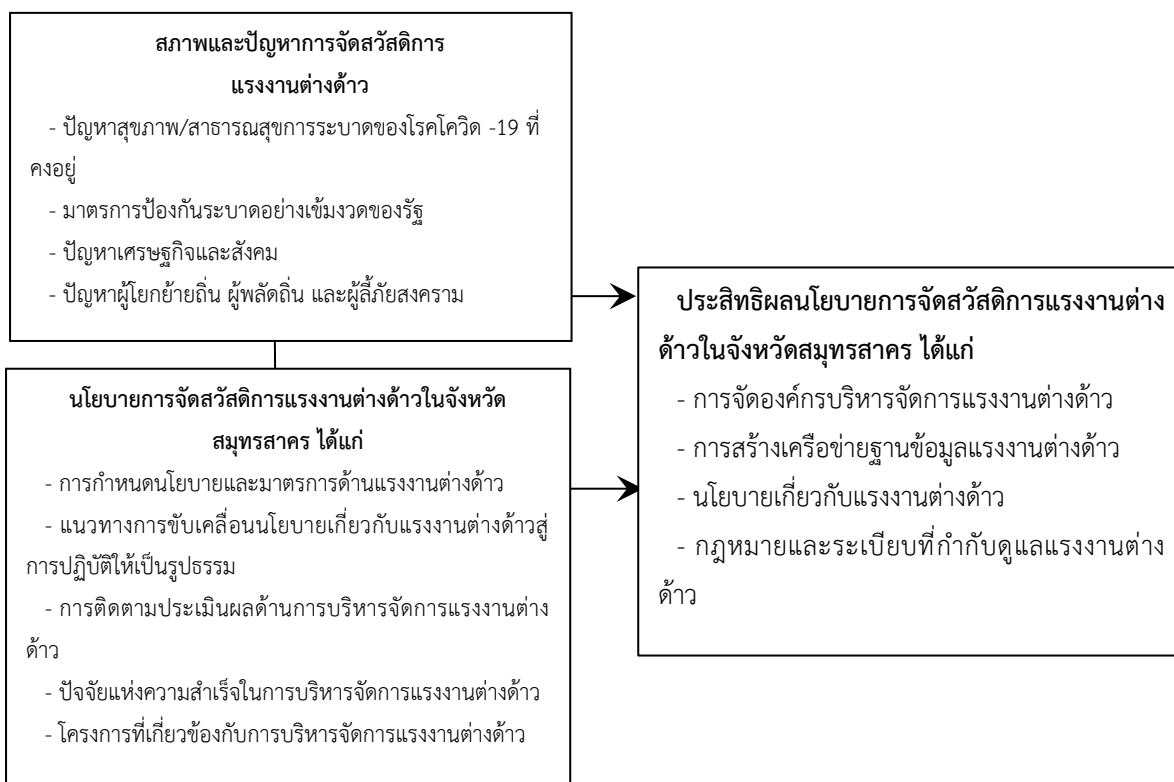
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้ 3.1)ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยเชิงเอกสารและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต 3.2)ร่างแบบสัมภาษณ์ สร้างหัวข้อคำถามที่มีประเด็นสอดคล้องกับประสิทธิภาพนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใน

การวิจัย 3.3) เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความสอดคล้องข้อคำถามกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ เพื่อแนะนำ และปรับแก้ข้อคำถามให้ถูกต้องชัดเจน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องข้อคำถามกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ (IOC) และ 3.4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกไว้ตามตารางนัดหมายสัมภาษณ์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้ 4.1) นำข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการถอดเทปที่ทำการจดบันทึกไว้มาอ่านทบทวน และพิจารณาให้เข้าใจในภาพรวม รวมถึงประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้ 4.2) จัดกลุ่มของข้อมูลและทำการเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ ในด้านความสัมพันธ์หรือเป็นเหตุเป็น ผลแก่กันของข้อมูลที่ได้ และ 4.3) ผู้วิจัยเขียนบรรยายข้อค้นพบอย่างละเอียด พร้อมทำการ ยกตัวอย่างคำพูดที่สำคัญประกอบในการบรรยายเพื่อความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ และ 4) อภิปรายผลการวิจัย โดยการนำวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาอ้างอิงประกอบกับผลที่ได้จากการศึกษาตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปได้อย่างไร้ข้อจำกัดต่าง ๆ จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถเขียนเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครโดยผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยสรุปว่า

1.1) หน่วยงานภาครัฐ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าหลายธุรกิจกิจการไม่มีการนำแรงงานข้ามชาติเข้าเป็นผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคม ทำให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเข้าถึงกลไกคุ้มครองและเยียวยายังเต็มไปด้วยอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องตามช่องทางปกติ ที่ต้องยื่นคำร้องที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งนายจ้างเองบางครั้งก็อาจจะถูกเรียกร้องจากแรงงานให้มีการจ่ายชดเชยเยียวยาต่างๆ

1.2) หน่วยงานภาคเอกชน พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการที่รัฐมีนโยบายตั้งตัวในการจัดการแรงงานต่างด้าว จะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ จ้างแรงงานปัจจุบันได้ แรงงานข้ามชาติเมื่อถูกเลิกจ้างไม่สามารถย้ายงานจ้างได้โดยง่าย เนื่องจากกฎหมาย กำหนดให้แรงงานข้ามชาติจะต้องพิสูจน์ให้เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความผิดของนายจ้างเดิม หรือชดเชยค่าเสียหายให้นายจ้างเดิม นอกจากนั้นแล้วยังพบนายจ้างจำนวนหนึ่งที่เลิกจ้างโดยใช้วิธีการไม่ต่อใบอนุญาตทำงานที่กำลังดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล

1.3) ภาคผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพขั้นพื้นฐานในสังคมเพื่อผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าว ที่ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และให้แรงงานต่างด้าวได้รับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคและภัยสุขภาพต่อไป

1.4) แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องแรงงานต่างด้าวเพศหญิงได้รับผลกระทบแทบจะมากกว่ากลุ่มอื่นๆ อีกทั้งไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปช่วยเหลือโดยตรงกับกลุ่มแรงงานต่างด้าวในเรื่องสุขภาพยิ่งทำให้แรงงานเหล่านี้อยู่ในความเสี่ยงต่อการติดโรคสูง

2. สภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยสรุปว่า

2.1) หน่วยงานภาครัฐ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของภาครัฐยังไม่มีแนวปฏิบัติในกรณีแรงงานต่างด้าว ทั้งที่มีและไม่มีเอกสาร ให้สามารถดำเนินการเข้ารับการรักษาและสถานพยาบาลสามารถเบิกตามกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว/คนต่างด้าว กองทุนประกันสังคม หรือกองทุนประกันสุขภาพบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิการป้องกันและควบคุมโรคที่กระทำโดยหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติ ซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการให้ความรู้ก่อให้เกิดคลื่น

ของการตีตรา การเลือกปฏิบัติ และการเหยียด เชื้อชาติ รวมถึงการเกลียดกลัวชาวต่างชาติและชาติพันธุ์บางกลุ่ม

2.2) หน่วยงานภาคเอกชน พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการนำแรงงานเข้าเป็นผู้ประกันสังคม แรงงานไม่ได้รับการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่ได้มีเงินเก็บ (ออมเงินโดยการส่งเงินการกลับบ้าน) และเครือข่ายทางสังคมที่จะสนับสนุนยามเข้าสู่วิกฤติ ยังเติมไปด้วยอุปสรรค เป็นเหตุให้แรงงานต่างด้าวจำนวนมากย้ายมาพักอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงปัญหาที่อยู่อาศัยค่อนข้างแออัดและไม่มีสุขอนามัย

2.3) ภาคผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการดำเนินการเข้ารับการรักษาสถานพยาบาลสามารถเบิกตามกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว/คนต่างด้าว กองทุนประกันสังคมซึ่งสวนทางกับธุรกิจที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบที่บางส่วนตัดสินใจเลิกจ้างแรงงานเพื่อประคับประคองธุรกิจอย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจ คือแรงงานข้ามชาติยังคง เป็นกำลังแรงงานที่นายจ้างให้ความสนใจในการดำเนินกิจการทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

2.4) แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี พบว่าส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของอุปสรรคต่างๆ ซึ่งหมายถึง ความหวาดกลัวในการเข้ารับบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวแม้ว่าจะเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ทำให้แรงงานต่างด้าวที่มีความกลัว และความกังวลดังกล่าวตัดสินใจที่จะไม่เข้ารับบริการสุขภาพแต่ใช้วิธีซื้อยาแผนปัจจุบันมาทานเอง หรือรักษาโดยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน มีความเสี่ยงต่อความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยสรุปว่า

3.1) หน่วยงานภาครัฐ มีแนวทางนำเสนอ ดังนี้ 1) ควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย 2) การลงทุนด้านเทคโนโลยีเพื่อลดการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว จากระดับการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำที่แตกต่างกันไปตามความจำเป็นของแต่ละอุตสาหกรรม และประเภทของธุรกิจ เพื่อช่วยไม่ให้เกิดการจ้างแรงงานทักษะต่ำมากเกินไปหรือการเร่งสนับสนุน 3) มีนโยบายที่ชัดเจนในการจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำย่อมเป็นสิ่งจำเป็น ในการทำงานเข้าไปยังประเภทธุรกิจอื่นมากขึ้น ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่แรงงานไทยจะถูกแย่งงานได้

3.2) หน่วยงานภาคเอกชน มีแนวทางนำเสนอ ดังนี้ 1) ขยายระยะเวลาวีซ่าทำงานและใบอนุญาตทำงานอย่างน้อยครั้งละ 5 ปี เพื่อสร้างความกระจ่างชัดในทิศทางนโยบายบนฐานของการยอมรับว่าแรงงานข้ามชาติไม่ใช่แรงงานชั่วคราวระยะสั้น 2) ร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพสามารถใช้ข้อมูลแจ้งย้ายเข้าของแรงงานข้ามชาติบริหารงบประมาณกองทุนประกันสุขภาพแรงงานข้ามชาติ จัดระบบบริการ

สุขภาพในชุมชนที่มีประชากรแรงงานข้ามชาติหนาแน่น 3) ประกันสังคมให้แรงงานข้ามชาติใช้สิทธิรักษาพยาบาลได้ทันทีโดยไม่ต้องรอส่งเงินสมทบ 3 เดือน 4) ลดค่าธรรมเนียมในการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติ และให้เป็นความรับผิดชอบของนายจ้าง โดยค่าใช้จ่ายในการขึ้นทะเบียนส่วนหนึ่งส่งเข้ากองทุนเพื่อบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

3.3) ภาคผู้ทรงคุณวุฒิ มีแนวทางนำเสนอ ดังนี้ 1) รัฐบาลควรกำหนดให้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวระยะยาวที่ครอบคลุมและรองรับความเปลี่ยนแปลงในอีก 10-20 ปีข้างหน้า โดยมีการระดมสมองและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) องค์กรและหน่วยงานทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวโดยตรง โดยต้องคำนึงถึงนโยบายของรัฐเป็นหลัก และควรพัฒนามาตรการหรือแผนงานนั้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์และพื้นที่บริการแรงงานต่างด้าว 3) ควรกำหนดทิศทางแก้ไขปัญหาและมาตรการที่เหมาะสมโดยแต่ละหน่วยงานภาครัฐจะต้องตรวจสอบดูว่านโยบายที่กำหนดขึ้นสามารถปฏิบัติได้จริง มีช่องโหว่หรือปัญหาอะไรหรือไม่ 4) ควรมีกฎหมายด้านแรงงานต่างด้าวเป็นการเฉพาะเพื่อกำหนดกฏกติกาทางสังคมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมาตรการป้องกันการละเมิดกฎหมาย

3.4) แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี มีแนวทางนำเสนอ ดังนี้ 1) ควรจัดการลงพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการสิทธิประโยชน์ที่ได้รับให้กับแรงงานข้ามชาติทั้งในสถานประกอบการและสถานที่พักอาศัยโดยเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มหัวหน้าแรงงานหรือผู้นำแรงงาน รวมไปถึงการมีล่ามเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างแรงงานกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้เข้าถึงสิทธิของตนที่พึงได้รับ 2) ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขสำหรับแรงงานข้ามชาติเพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้ศึกษาเรียนรู้ป้องกันเกี่ยวกับโรคต่างๆ และ 3) ส่งเสริมในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1. ประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าหลายธุรกิจกิจการไม่มีการนำแรงงานข้ามชาติเข้าเป็นผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคม ทำให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเข้าถึงกลไกคุ้มครองและเยียวยายังเต็มไปด้วยอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องตามช่องทางปกติ ที่ต้องยื่นคำร้องที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งนายจ้างเอง บางครั้งก็อาจจะถูกเรียกร้องจากแรงงานให้มีการจ่ายชดเชยเยียวยาต่างๆ ในเรื่องของการที่รัฐมีนโยบายตั้งตัวในการจัดการแรงงานต่างด้าว จะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ จ้างแรงงานปัจจุบันได้ แรงงานข้ามชาติเมื่อถูกเลิกจ้างไม่สามารถย้ายงานจ้างได้โดยง่าย เนื่องจากกฎหมาย กำหนดให้แรงงานข้ามชาติจะต้องพิสูจน์ให้เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นความผิดของนายจ้างเดิม หรือชดเชยค่าเสียหายให้นายจ้างเดิม นอกจากนั้นแล้วยังพบนายจ้างจำนวนหนึ่งที่เลิกจ้างโดยใช้วิธีการไม่ต่อใบอนุญาตทำงานที่กำลังดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล

และส่งเสริมให้มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าว ที่ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และให้แรงงานต่างด้าวได้รับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคและภัยสุขภาพต่อไป ในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศศิธร ตั้งสวัสดิ์ สารัช บุญไตรย์ วันทนา กลางบุรัมย์ (2563) ผลการศึกษา พบว่า ระบบการจัดการฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เป็นระบบในเขตสุขภาพมีข้อจำกัดด้านคุณภาพข้อมูลยังไม่มีจุดประสานงานหรือกลไกการขับเคลื่อนงานที่ชัดเจนโดยปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดระบบ

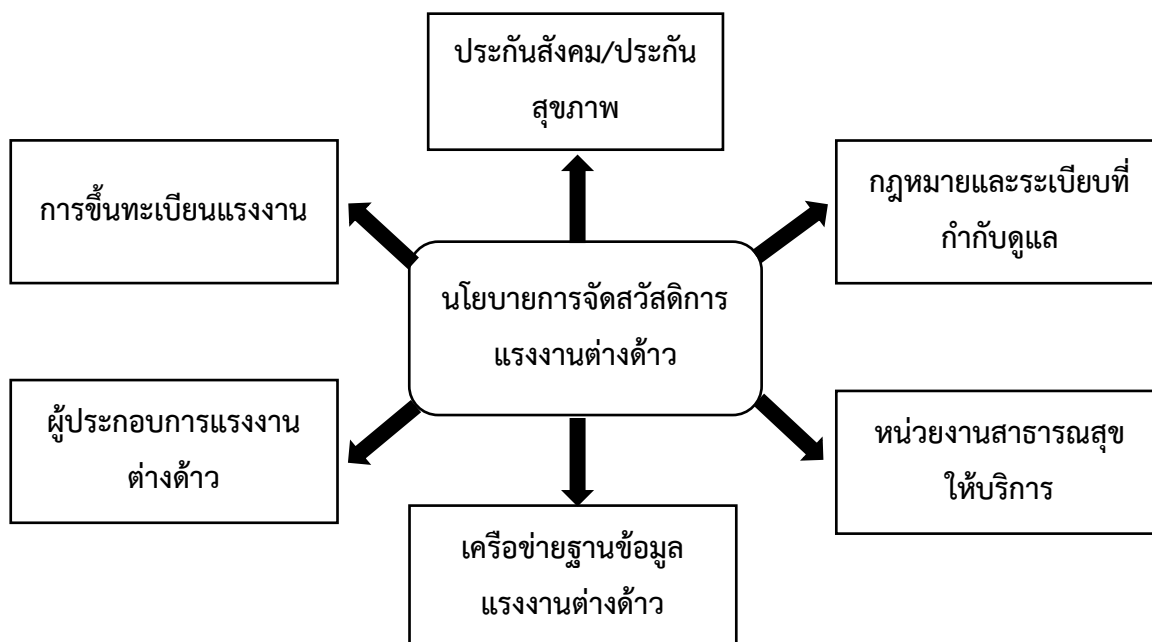
ประเด็นที่ 2. สภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าในกรณีแรงงานต่างด้าว ทั้งที่มีและไม่มีเอกสาร ให้สามารถดำเนินการเข้ารับการรักษาและสถานพยาบาลสามารถเบิกตามกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว/คนต่างด้าว กองทุนประกันสังคม หรือกองทุน ประกันสุขภาพบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิการป้องกันและควบคุมโรคที่กระทำโดยหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติ ซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการให้ความรู้ก่อให้เกิดคลื่นของการตีตรา การเลือกปฏิบัติ และการเหยียด เชื้อชาติ รวมถึงการเกลียดกลัวชาวต่างชาติและชาติพันธุ์บางกลุ่ม ซึ่งหมายถึงความหวาดกลัวในการเข้ารับบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวแม้ว่าจะเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ทำให้แรงงานโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณิชาอร พิหุสุตร ณัฏ์คอร, ปุณยภา ภัสสร และภัทรี ฟรีสตัด (2562) ผลการวิจัยที่ได้สรุปได้ว่าควรมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมสุขภาพแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ลาว และกัมพูชา ให้เหมือนกันจัดให้บริการตามชุดสิทธิประโยชน์นำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นจึงควรมีการผลักดันด้านนโยบายปรับปรุงปัจจัยภายในและนอกให้ดีขึ้นก็จะส่งเสริมสุขภาพแรงงานต่างด้าวได้ดีขึ้นไปด้วย และผลงานวิจัยของวิลาสณี ศิววัฒนานนท์ และคณะ (2561) ผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม และการดูแลแรงงานข้ามชาติควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม โดยอาจจัดให้มีกลุ่มอาสาสมัครชาวกัมพูชาที่คอยให้คำแนะนำเมื่อแรงงานต้องการความช่วยเหลือให้ความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพหรือเป็นล่ามแปลภาษาให้แก่ผู้ที่ต้องการใช้บริการสุขภาพตามลำดับ

ประเด็นที่ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าควรจัดการลงพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการสิทธิประโยชน์ที่ได้รับให้กับแรงงานข้ามชาติทั้งในสถานประกอบการและสถานที่พักอาศัยโดยเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มหัวหน้าแรงงานหรือผู้นำแรงงาน รวมไปถึงการมีล่ามเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างแรงงานกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้เข้าถึงสิทธิของตนที่พึงได้รับ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขสำหรับแรงงานข้ามชาติเพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้ศึกษาเรียนรู้ป้องกันเกี่ยวกับโรคต่างๆ และส่งเสริมในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองและความยุติธรรมกับแรงงานข้ามชาติผลงานวิจัยของพิทักษ์พงศ์ กางการ (2560) ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการลดต้นทุนในการผลิตจากการจ้างแรงงานราคาถูกส่งผลต่อความต้องการแรงงานในสภาวะการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของสร้อยสุดา เกสรทอง,

รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และรัชนีวรรณ คุณูปกร (2560) พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงานและระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความเสี่ยงด้านสุขภาพและความปลอดภัยจากการทำงานให้แก่แรงงานข้ามชาติ (แรงงานต่างด้าว) พร้อมทั้งงานวิจัยของสุรชนี เคนสุโพธิ์ (2560) พบว่าส่วนใหญ่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ประเภทบัตรสีชมพูส่วนใหญ่เข้ามาด้วยตนเอง ปัจจัยค่าจ้าง หรือแรงงานปัจจัยภายในประเทศต้นทางที่สำคัญ กระบวนการในการเข้าสู่การจ้างแรงงานข้ามชาติทางธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่เข้ามาทำงาน ในจังหวัดอุดรธานีและหนองคายประกอบด้วย มาด้วยตนเอง และเสียค่าใช้จ่ายเองมาแบบมีในหน้านำพา ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่าประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวใน จังหวัดสมุทรสาคร เราจะเห็นได้ว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ต้องเผชิญกับปัญหา หลายด้าน โดยปัญหาที่แรงงานต่างด้าวในไทยที่ต้องเผชิญนั้น ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยบุคคลเพียงลำพัง แต่เป็น หน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเสนอแนะนโยบายและออกกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึง สวัสดิการด้านสุขภาพและกฎหมายในการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิผลทั้งในระยะสั้นและใน ระยะยาวโดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2. ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2. แสดงประสิทธิผลนโยบายการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) มีนโยบายที่ชัดเจนในการจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำอย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยพบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่แม้จะทำงาน 3D แต่มีแนวโน้มที่จะขยายขอบเขต การทำงานเข้าไปยังประเภทธุรกิจอื่นมากขึ้น ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่แรงงานไทยจะถูกแย่งงานได้

1.2) การจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต้องมีมาตรการทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวให้ชัดเจน จะต้องได้รับการคุ้มครอง เข้าถึงสิทธิและบริการ

1.3) จัดระบบบริการสุขภาพในชุมชนที่มีประชากรแรงงานต่างด้าวที่หนาแน่น โดยเน้นไปที่การ ป้องกันและควบคุมโรค รวมทั้งการเสริมสร้างสุขภาพ เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมียุทธศาสตร์ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์และผ่านการตรวจสุขภาพมาแล้วก่อนได้รับใบอนุญาตทำงาน และลดปัญหาการไม่มีทั้งประกันสังคม และประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรเปลี่ยนเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิจัย เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ นำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ ของการบริหารมี ความปรารถนาาร่วมกันที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในประสิทธิภาพนโยบายการจัด สวัสดิการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

2.2) ต้องมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มเติมเพื่อเป็นการอธิบายในรายละเอียดบางอย่างให้เกิด ความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งการเพิ่มเติมแปรที่มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ณิชาอร พิหุสูตร ฌักคอร ปุณยภาภัสสร และภทรี ฟรีสตัด. (2562). พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแรงงาน ต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษสำหรับสัญชาติ เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชาในภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารสมาคมวิจัย*. 24 (3), 167-189.
- นิวัฒน์ รังสร้อย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในกรมการจัดหางาน กระทรวง แรงงาน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 8 (2), 288-301.
- พิทักษ์พงศ์ กางการ. (2560). ผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชพฤกษ์*. 15 (3), 55-62.

- วิลาสิณี คีตวัฒนานนท์ และคณะ. (2561). ความเจ็บป่วยและการแสวงหาการดูแลสุขภาพของ แรงงานข้ามชาติกัมพูชาที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 8 (2) (ฉบับพิเศษ), 96-109.
- ศศิธร ตั้งสวัสดิ์ สารัช บุญไตรย์ วันทนา กลางบุรีรัมย์. (2563). การพัฒนาระบบเฝ้าระวังในแรงงานต่างด้าวเขตสุขภาพที่ 7 และ 8. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*. 27 (2, 12-20).
- สร้อยสุตา เกสรทอง ,รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และ รัชนีวรรณ คุณูปกร.(2560). ปัญหาสุขภาพจากการทำงานในกลุ่มแรงงานต่างด้าว (แรงงานข้ามชาติ) จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารควบคุมโรค*. 43 (3), 255-269.
- สุรัชณี เคนสุโพธิ์. (2560). สภาพการจ้างงานปัจจัยจูงใจส่งเสริมและ กระบวนการเข้าสู่การจ้างงานแรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการใน จังหวัดอุดรธานีและหนองคาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8 (ฉบับพิเศษ), 36-58.